

Warszawa, 28 marca 2014 r.

Poziom i struktura minimum socjalnego w 2013 r.

(dane średnioroczne)

Minimum socjalne stanowi wskaźnik mierzący koszty utrzymania niezamożnych gospodarstw domowych. Zakres i poziom zaspokajanych potrzeb według tego wzorca winny zapewniać warunki, by na każdym etapie rozwoju człowieka umożliwić reprodukcję jego sił życiowych, posiadanie i wychowanie potomstwa oraz utrzymanie więzi społecznych (por. Deniszczyk 1977). Okresowe informacje o wysokości i strukturze tego wskaźnika ułatwiają bieżące monitorowanie sytuacji gospodarstw domowych oraz dialog partnerów społecznych, pracodawców i władz publicznych.

Przedstawiamy szacunki minimum socjalnego w warunkach cenowych dla 2013 r., na podstawie średniorocznych notowań cen udostępnionych przez Główny Urząd Statystyczny.

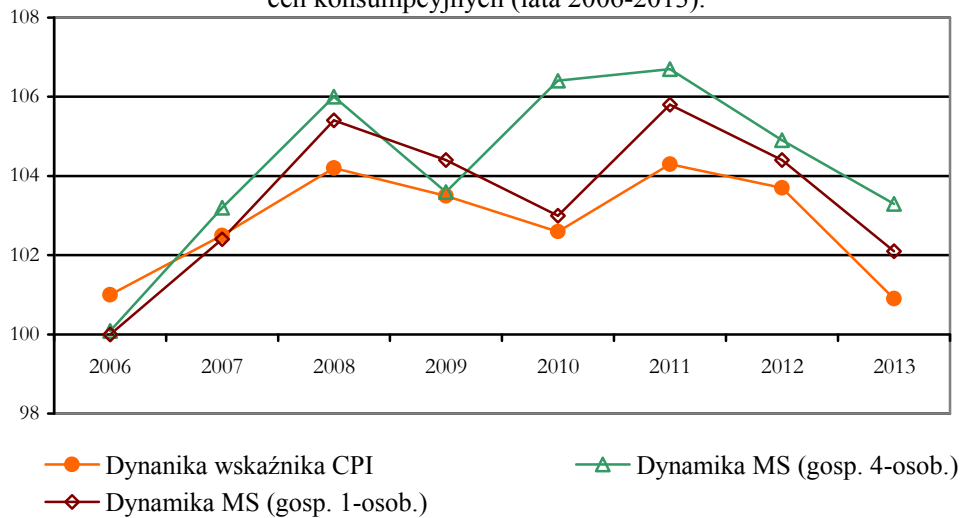
Tabela 1. Zmodyfikowane minimum socjalne (średniorocznie w 2013 r., w zł).

Wyszczególnienie	Gospodarstwa pracownicze						Gospodarstwa emeryckie	
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	1-osobowe	2-osobowe
	M+K/2	M+K	M+K +DM	M+K +DS	M+K+ DM+DS	M+K+ DM+2xDS	M+K/2	M+K
Żywność	268,77	537,55	752,27	815,81	1 030,53	1 308,79	257,89	515,77
Mieszkanie	383,75	556,20	757,75	757,75	960,01	1 162,24	383,75	556,20
– eksploatacja	329,40	488,07	677,60	677,60	858,18	1 037,69	329,40	488,07
– wyposażenie	54,35	68,13	80,15	80,15	101,83	124,54	54,35	68,13
Edukacja	13,77	27,54	146,43	138,21	257,10	381,54	0,00	0,00
Kultura i rekreacja	118,18	146,72	185,03	193,15	231,45	277,88	99,51	134,30
Odzież i obuwie	46,45	92,90	138,93	137,26	183,29	227,64	36,56	73,11
Ochrona zdrowia	41,40	79,02	102,14	103,39	126,51	150,88	82,49	161,20
Higiena osobista	29,50	57,15	69,63	83,71	96,76	123,41	25,01	48,19
Transport i łączność	80,84	148,78	388,35	400,01	400,01	411,67	98,54	164,72
Pozostałe wydatki	78,61	115,21	152,43	157,76	164,28	161,76	78,70	115,74
Razem	1 061,27	1 761,07	2 692,97	2 787,04	3 449,95	4 205,81	1 062,45	1 769,24
- na 1 osobę	1 061,27	880,54	897,66	929,01	862,49	841,16	1 062,45	884,62

Źródło: Obliczenia IPiSS na podstawie danych GUS. Uwaga: Symbole użyte w tablicy oznaczają: M – mężczyzna w wieku 25–60 lat, K – kobieta w wieku 25–60 lat, DM – dziecko młodsze (4–6 lat), DS – dziecko starsze (13–15 lat). W gospodarstwach emeryckich M i K oznaczają odpowiednio mężczyznę i kobietę w wieku powyżej 60 lat.

Wzrost wartości koszyków minimum z 2013 r. był słabszy niż rok wcześniej. Jednak inflacja w 2013 r. była dużo niższa (0,9 proc. wobec 3,7% w 2012 r.). Szacowane koszty rodzin niezamożnych rosły zatem szybciej, także w ujęciu realnym (por. Wykres 1).

Wykres 1. Dynamika zmodyfikowanego minimum socjalnego na tle wzrostu cen konsumpcyjnych (lata 2006-2013).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bazy danych IPiSS oraz GUS.

Tabela 2. Struktura minimum socjalnego (w 2013 r., średniorocznie), w %.

Wyszczególnienie	Gospodarstwa pracownicze						Gospodarstwa emeryckie	
	1-osobowe	2-osobowe	3-osobowe	3-osobowe	4-osobowe	5-osobowe	1-osobowe	2-osobowe
	M+K/2	M+K	M+K +DM	M+K +DS	M+K+ DM+DS	M+K+ DM+2xDS	M+K/2	M+K
Żywność	25,3	30,5	27,9	29,3	29,9	31,1	24,3	29,2
Mieszkanie	36,2	31,6	28,1	27,2	27,8	27,6	36,1	31,4
– eksploatacja	31,0	27,7	25,2	24,3	24,9	24,7	31,0	27,6
– wyposażenie	5,1	3,9	3,0	2,9	3,0	3,0	5,1	3,9
Edukacja	1,3	1,6	5,4	5,0	7,5	9,1	0,0	0,0
Kultura i rekreacja	11,1	8,3	6,9	6,9	6,7	6,6	9,4	7,6
Odzież i obuwie	4,4	5,3	5,2	4,9	5,3	5,4	3,4	4,1
Ochrona zdrowia	3,9	4,5	3,8	3,7	3,7	3,6	7,8	9,1
Higiena osobista	2,8	3,2	2,6	3,0	2,8	2,9	2,4	2,7
Transport i łączność	7,6	8,4	14,4	14,4	11,6	9,8	9,3	9,3
Pozostałe wydatki	7,4	6,5	5,7	5,7	4,8	3,8	7,4	6,5
Razem	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Źródło: Obliczenia IPiSS na podstawie danych GUS.

Podobnie jak stało się to w 2011 r., na wartości minimum socjalnego wpłynęły zarówno wyższe ceny artykułów spożywczych, jak i zwiększone koszty użytkowania mieszkań. (por. Tabela 3). Ogólne wskaźniki cen konsumpcyjnych w obu tych grupach wydatków wskazują na wzrost w skali 2 punktów procentowych. Jednak ceny tańszych produktów żywnościowych rosły niekiedy dwukrotnie szybciej (zwłaszcza dla gospodarstw pracowniczych bez dzieci). Z kolei o wzroście kosztów eksploatacji mieszkań przesądziły wyższe koszty wywozu śmieci (tzw. ustawa śmieciowa), a także pojawienie się nowych składowych kosztów energii elektrycznej (stawka jakościowa i opłata przejściowa).

Tabela 3. Dynamika minimum socjalnego w 2013 r. na tle wskaźnika CPI (2012 r. =100).

Wyszczególnienie	Typ gospodarstwa domowego				Dynamika wzrostu cen (CPI)
	Pracownicze 1-osobowe	Pracownicze 4-osobowe	Emeryckie 1-osobowe	Emeryckie 2-osobowe	
Żywność	104,2	103,8	103,8	103,8	102,0
Eksploatacja mieszkania	103,3	104,5	103,3	104,1	102,0
Wyposażenie mieszkania	101,9	101,0	101,9	102,0	100,8
Edukacja	100,4	93,2	-	-	99,7
Kultura i rekreacja	102,9	103,8	106,0	105,7	102,8
Odzież i obuwie	100,6	101,9	100,1	100,1	95,1
Ochrona zdrowia	103,8	103,4	103,3	103,2	101,8
Higiena osobista	101,4	101,5	101,6	101,7	101,2
Transport i łączność	105,0	98,3	89,2	95,9	98,2*
Ogółem	103,3	102,1	101,9	102,8	100,9

Źródło: Obliczenia IPiSS oraz na podstawie GUS 2014. * Dotyczy wydatków na transport.

W dziedzinie ochrony zdrowia modelowe koszty także wzrosły szybciej niż wskaźnik CPI, ale nie aż tak mocno, jak to miało miejsce w 2012 r. Ów wzrost częściowo wypływa z aktualizacji cen leków, których nie notuje GUS, a po części może być efektem zmian w zasadach refundacji leków.

W zakresie edukacji szacowane koszty w rodzinach z małymi dziećmi spadły: od września 2013 r. w przedszkolach publicznych objętych rządowym programem „przedszkoli za złotówkę” spadła opłata za pobyt dzieci.

Szacowane w minimum wydatki na transport i łączność rosną ponadprzeciętnie w gospodarstwach pracowniczych bez dzieci: jest to efekt zarówno zwyżek opłat za bilety miejskie (dojazdy do pracy), kolejowe (okresowy wypoczynek) jak i opłat pocztowych. W pozostałych typach gospodarstw koszty w modelu minimum spadają, co jest zgodne z tendencjami wskaźnika CPI dla tej grupy.

Modelowe wydatki na rekreację i kulturę wzrosły zwłaszcza w gospodarstwach emeryckich. Odpowiada to także ogólnym tendencjom, gdyż wskaźnik CPI w tej grupie był w 2013 r. najwyższy. Pamiętajmy, że w minionym roku byliśmy świadkami wzrostów cen prasy drukowanej, którą nadal przewidujemy w koszyku, zakładając, że gospodarstwa osób starszych nie korzystają z internetu. Stosunkowo drogi jest także sprzęt elektroniczny.

Opracował dr Piotr Kurowski

Literatura:

- Deniszczuk L., Kurowski P., Styrc M. (2007), *Progi minimalnej konsumpcji gospodarstw domowych wyznaczone metodą potrzeb podstawowych. Rodzaje, oszacowania i zastosowania polityce społecznej*, IPiSS, Warszawa.
- Deniszczuk L., Sajakiewicz B. (1997), *Kategoria minimum socjalnego*, w: Golinowska (1997).
- Deniszczuk, L. (1977), *Wzorzec konsumpcji społecznie niezbędnej*, Studia i Materiały IPiSS, Zeszyt Nr 10, Warszawa.
- Golinowska S. (1997), *Polska bieda II. Kryteria – Ocena – Przeciwdziałanie*, IPiSS, Warszawa.
- GUS (2014), *Biuletyn Statystyczny*, Nr 1 (styczeń), GUS, Warszawa.
- GUS (2013 a), *Ubóstwo w Polsce w świetle badań GUS*, GUS Warszawa.
- GUS (2013 b), *Jakość życia, kapitał społeczny, ubóstwo i wykluczenie społeczne w Polsce*, GUS Warszawa.